

Slavonska žetva 1944. godine bila je velika vojno-ekonomska operacija prožeta entuzijazmom naroda i boraca. Nakon borbi za zaštitu žetve, svojim su akcijama slavonski partizani omogućili prebacivanje velikih količina žita na desnu obalu Save

Kao žitnica Hrvatske, Slavonija je u Drugom svjetskom ratu, a naročito u 1944. godini, imala poseban značaj kako za NOP tako i za okupatore i kvislinge. Iako se tijekom cijelog rata vodila borba za žito i hranu, upravo je u toj godini ta bitka dobila svu širinu i žestinu. Naime, u to su vrijeme Nijemci već bili izgubili Ukrajinu i druge žitorodne krajeve, pa su to nastojali nadoknaditi, a i prehrambeni sustav NDH bio je u velikoj krizi. U Vukovaru je koncem lipnja održana konferencija o žetvi. Na njoj su razmatrani problemi prikupljanja žetve, vršidbe i otkupa u Slavoniji, Srijemu i Bosanskoj Posavini. Konferenciji je prisustvovalo nekoliko njemačkih generala i svi župani žitorodnih područja NDH. Odlučeno je da se za osiguranje žetve angažiraju sve njemačke, ustaške, domobranske i policijske jedinice Slavonije. Hrvatsku su podijelili na pet područja a po kotarevima postavili njemačke izaslanike ovlaštene i odgovorne za žetvu, dok su im radnu snagu, transport i drugo obavljali lokalni organi NDH. Obavezno je bilo svakodnevno izvještavanje o rezultatima i situaciji na terenu, a za neodgovornost ili sabotaze bile su predviđene stroge kazne.

Uputstva ZAVNOH-a u pogledu oživljavanja privredne aktivnosti u Slavoniji ratne 1944. godine nalagala su Oblasnom NOO akciju prikupljanja i prebacivanja žita i ostalih prehrambenih namirnica iz Slavonije, radi prehrane NOV i stanovništva izgladnjelih krajeva. Osim toga Slavonija je, kao privredno najrazvijenija regija u Hrvatskoj, imala poseban ekonomski značaj kako za okupatora, koji ju je nastojao eksploatirati za potrebe svoje ratne privrede, tako i za opskrbu žitom i drugim živežnim namirnicama jedinica Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske i naroda u Baniji, Kordunu, Lici i drugim pasivnim krajevima slobodne Hrvatske.

Stoga su ljeti 1944., jedinice Šestoga (i Desetoga) korpusa vodile borbu za zaštitu žetve, jer je neprijatelj upadao na oslobođena područja radi otimanja žita. Nadalje, svojim akcijama omogućavale su prebacivanje velikih količina žita na desnu obalu Save. Glavni štab Hrvatske, u depeši od 1. srpnja naređuje 6. korpusu: „Poduzmite sve potrebno da žetva potpuno uspije i pružite punu pomoć NOO-u. Mogu se angažirati kod toga partizanske straže, radne jedinice, operativne jedinice na odmoru, kao i tehničke jedinice za popravke“. Međutim, naredba iz Glavnog štaba Hrvatske nije zatekla Slavonce. Još 9. svibnja na sastanku Oblasnog NOO-a procijenjeno je da je u Slavoniji žitom zasijana površina kao i u mirnodopsko vrijeme (oko 300.000 hektara), od čega se polovica nalazila na oslobođenom teritoriju. Pripreme za žetvu i sakupljanje ljetine bile su opsežne, detaljne i dobro koordinirane. Akciju su vodile gospodarske komisije NOO-a i sve je moralo biti dovršeno do 30. lipnja. Uz tijela vlasti, uključene su i vojne jedinice, ali najviše članice AFŽ-a, omladina ali i starčad. Znalo se za nakane i planove

neprijatelja (otimanje i pljačka žita), pa je za obranu žetelaca i žita osigurana zaštita svih snaga NOV i PO. Tako je 12. brigada i Osječka brigada s Požeškim odredom bila raspoređena u Požešku kotlinu, 18. brigada u Đakovštini, 16. omladinska brigada na prostoru Podravske Slatine i Orahovice, 7. vojvođanska brigada bila je na širem području Našica, a Bilogorski partizanski odred u rajonu Grubišnog Polja i Bilogore.

U Požeškoj kotlini, primjerice, trebalo je požnjati 7.000 jutara pšenice u vlasništvu veleposjednika i 24.000 jutara u vlasništvu seljaka. Za taj posao je pripremljeno 3.000 ljudi, omladine i žena, da bi za desetak dana požnjelo i ovršilo 500 vagona pšenice i smjestilo u partizanska skladišta. Neprijatelj nije mirovao. Prema jednom izvještaju 6. korpusa u obrani žetve vođeno je 40 obrambenih akcija i 31 napadna akcija, u kojima je iz stroja izbačeno 300 partizanskih boraca. Zadatak još nije bio u potpunosti okončan. Valjalo je preko Save i u druge pasivne krajeve prebaciti 50-60 vagona žita. Tako je već krajem srpnja 12. divizija dobila zadatak da preko Save prebaci prve transporte žita. Kolonu natovarenih kola pratila je Osječka brigada, a osiguranje davala 12. brigada uz žestoke borbe kod Lipovljana. Žito je čamcima prebačeno preko rijeke i predano Banijskom partizanskom odredu. Kasnije su se u prebacivanje uključile i druge jedinice.

Dragocjena hrana se prebacivala preko Save i prethodnih godina, jer su se diljem Slavonije i tada na dobrovoljnoj osnovi i mjerama konfiskacije od neprijatelja prikupljali mesni proizvodi, žito i drugi artikli. Slavonska žetva 1944. godine trajala je dva mjeseca. U uvjetima u kojima je vođena, s kakvim pripremama i entuzijazmom naroda i vlasti uz pomoć boraca NOV i PO, zadivila je svojom organizacijom i rezultatima. Bila je to velika vojno-ekonomska operacija prožeta humanizmom.

Bojan **Mirosavljev**